

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто основні методичні підходи до оцінки ефективності діяльності банківських установ. Проаналізовано моделі оцінки ефективності банків. Узагальнено напрямки, за якими визначається ефективність діяльності банків.

Ключові слова: банк, банківська система, ефективність діяльності, фінансовий результат.

Abstract

The main methodical approaches to assessing the efficiency of banking institutions' activity are considered. The models of bank efficiency evaluation are analyzed. The directions, which determine the efficiency of banks activity, are summarized.

Keywords: bank, banking system, performance, financial result.

Вступ

Оцінка ефективності діяльності банку – це усестороння і комплексна характеристика результативності та успішності діяльності банку за допомогою аналізу системи показників (індикаторів), що враховує досягнення поставлених цілей.

Оцінка ефективності банку може мати кількісний і якісний характер. Типовим прикладом якісних оцінок являє поділ множини ефектів на позитивні та негативні. Що ж стосується кількісного оцінювання, то воно здійснюється за допомогою аналізу різноманітних кількісних показників.

У системах закритого типу методологія вимірювання й оцінювання ефективності діяльності ґрунтується на аналізі і розрахунку показників, які відображають використання внутрішніх ресурсів, залучених або спожитих у процесі виробництва продукції чи наданні послуг.

Результати дослідження

Банк визнається ефективно діючою організацією, якщо ним реалізовано цільові установки з надання банківських послуг, або який отримує максимально можливий обсяг випуску при фіксованих ресурсах (output-oriented model), чи який використовує мінімально можливий обсяг ресурсів (витрат) для отримання фіксованого обсягу випуску (input-oriented model).

Існують такі моделі оцінки ефективності банку. Перша модель ефективності орієнтована на одержання максимальних виходів системи, тому банки зіставляють економічні результати банківської діяльності з використаними ресурсами. Важливість розрахунків для кожного банку визначається тим, що за ними аналізується його конкурентоспроможність. Ефективність окремих видів ресурсів оцінюється за допомогою показників ресурсовіддачі, які визначаються на основі зіставлення результатів із ресурсами [1].

В загальному, ефективність визначається відношенням результату (ефекту) до витрат, що забезпечили його отримання. Критерії ефективності при цьому формуються на основі витратного (спожиті ресурси) і ресурсного (застосовані ресурси) підходів. Витратний підхід відображає ефект, одержаний з кожної одиниці сукупних витрат або окремо витрат живої або упредметненої праці. Ресурсний підхід покликаний характеризувати ефективність використання ресурсів: трудових, матеріальних, фінансових. Також виділяють ресурсно-витратний підхід, що являє собою певний компроміс між двома попередніми. Тобто до уваги береться як певна оцінка наявних ресурсів, так і оцінка поточних витрат.

Визначення ефективності діяльності банку полягає в оцінці його результатів. Такими результатами можуть бути обсяги проведення кредитних, депозитних операцій або прибуток банку. Сама по собі величина цих результатів не дає змоги робити висновки про ефективність або

неефективність роботи банку, оскільки невідомо, якою ціною отримані ці результати. Звідси для отримання об'єктивної оцінки ефективності необхідно також урахувати оцінку тих витрат, що дали змогу одержати ті чи інші результати.

Процес здійснення діяльності банку проходить через поєднання факторів, що його визначають: засобів праці (основні фонди), предметів праці, робочої сили (трудові ресурси). Крім того, істотним чином на роботу банку впливає фінансовий стан, а також певні організаційні, управлінські, технологічні та інші переваги, що відображаються як нематеріальні ресурси. Тож за оцінку витрат логічно взяти оцінку всіх перелічених ресурсів [2].

Недоліком першої моделі оцінювання ефективності є те, що з її допомогою часто не враховуються такі фактори, як задоволеність працівників, постійна готовність банку адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Використання другої моделі ефективності організації, як правило, не означає відмову від розглянутих вище способів вимірювання та оцінювання економічної ефективності, але акцентує увагу на внутрішніх процесах, що дає змогу досягти поставленої мети на основі продуктивності праці. Головне – використання трудових ресурсів банку, тому тут важливі такі категорії, як інтеграція діяльності, задоволеність членів колективу, мораль, соціальний клімат тощо.

У системах відкритого типу ефективність банку вимірюється з урахуванням факторів зовнішнього середовища, які прямо або опосередковано впливають на її функціонування і розвиток. Ефективність банківської діяльності (зовнішня ефективність) враховує соціально-економічну ефективність, при цьому фахівці розглядають її як позитивний вплив, який здійснюють комерційні банки на функціонування вітчизняної економіки, підвищення добробуту нації, забезпечення підтримки розширеного відтворення, забезпечення фінансової стабільності тощо. Оцінка зовнішньої ефективності діяльності банку має здійснюватися з урахуванням взаємодії банку, як окремого елемента банківської системи України, із системами вищого порядку – фінансової, макроекономічної, соціально-економічної. Від того як ефективно працює окремий банк залежить ефективність функціонування банківської системи і навпаки.

Висновки

Таким чином, лише з урахуванням оцінок внутрішньої та зовнішньої ефективності діяльності банку можна отримати узагальнюючу оцінку ефективності функціонування та розвитку банку. Можна виділити такі загальні напрямки, за якими визначається ефективність:

1. Оцінювання ефективності діяльності банку з метою забезпечення оптимальної стратегії управління ним. У межах цього напрямку досліджується насамперед ефективність використання ресурсів банку.

2. Оцінювання ефективності банку з метою визначення його привабливості як потенційного об'єкта інвестування. Таке оцінювання може здійснюватися самим банком, потенційним інвестором або ж для забезпечення об'єктивності – незалежною організацією. При цьому портфельні інвестори, як правило, задовольняються фінансовими показниками ефективності, а стратегічних здебільшого цікавить комплексна її оцінка.

3. Оцінювання ефективності банку на макрорівні, як елемента банківської системи (за вимогою регулятора).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Berger, A. and Humphrey, D. 'Efficiency of financial institutions: International survey and directions for future research', European Journal of Operational Research.-1997.- 98 (2).- p. 175-212. [Електронний ресурс] //Режим доступу до публікації: <http://www.sciencedirect.com/>.<http://www.ebscohost.com/>.

2. Ткачук Л. М. Проблеми і перспективи банківської системи України / Л. М. Ткачук, О. Я. Стахов // Актуальні проблеми наук: Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. – Прага: Вид-во Освіта і наука, 2015. – С.13-15.

Ткачук Людмила Миколаївна – канд. екон. наук, доцент кафедри підприємництва та фінансової діяльності, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email : ludatkachuk2017@gmail.com.

Романець Владислав Олегович – студент групи ІКТ-166, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Lyudmila Tkachuk – Cand. Sc. (Ec), Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship and Financial Activity, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, email : ludatkachuk2017@gmail.com.

Romanets Vladyslav – student of ICT-16b, Department of Computer System and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa.